

"סלחתי לילד שהצמיד סכין לצוואר של הבן שלי, כל אחד יכול לשגות"

מ' התגנב לבית ספר והשחית אותו, אלא שאז נתפס על חם ונלקח לתחנת המשטרה • במקום שיתנהל נגדו הליך פלילי, הוא קיבל בחסות המדינה הזדמנות לקבל אחריות על מעשיו ולבקש סליחה מהנפגעים במסגרת תוכנית "צדק מאחה" • אביגיל חוותה את התוכנית מן הצד השני, כשפגשה את מי שתקף את בנה ובחרה לסלוח לו: "התחלתי לבכות, רואים שהוא לא עבריון"

הגר אמנר | N12 | פורסם 24/09/23 15:16

חיפוש

מיוחד

עוד

mako

תוכניות כלכלה

בעולם

פלילי

ביטחוני

פוליטי

כל החדשות

צילום: Paul, Getty Images

השעה היא שעת ערב מאוחרת. באחת הערים במרכז הארץ, בשיאו של משבר הקורונה, מתגנבים כמה נערים לבית ספר ומתחילים להשחית אותו. לפתע מופעלת מערכת האזעקה. דקות לאחר מכן, כבר מגיעים שוטרים למקום, תופסים את הנערים בשעת מעשה ולוקחים אותם לתחנת המשטרה. "באותו רגע הבנתי את חומרת המצב", מספר מ', אחד מהנערים, שמגיע לריאיון עם אביו. "הרגשתי מזעזע, הבנתי מה קרה ומה עשיתי, ונכנסתי לשוק".

לקריאת כל כתבות מגזין N12 לחצו כאן

"זאת הייתה תקופת הקורונה. יצא לי להיות המון בבית, בלי בית ספר, בלי מסגרת - המון שעמום. הייתי מתחרפן עם עצמי, לא היה עם מי להיות או לאן ללכת. לא הגעתי לשם בכוונה, פשוט נכנסנו לבית ספר והתחלנו להסתובב שם עד שבשלב מסוים התחלנו לעשות בלגן. שברנו דברים גם, מצלמות, כל דבר שראינו בערך. השארנו לכלוך ונוק כספי לא קטן. היינו שם בערך שעתיים עד שמצא אותנו השוטר".

מה עובר לך בראש כשאתה מבין שאתה צריך להתקשר להורים שלך?

"ברגע שראיתי את הפנים של השוטר בבית ספר זה כבר התחיל לחלחל, זה נפל עליי, מה עשיתי. זו הייתה סיטואציה קשה מאוד להתקשר להורים. את השיחה עם אבא שלי עשיתי כמה שיותר מהר".

המקרה של מ' הוא רק דוגמה אחת. מאות נערים בשנה בוחרים לקבל אחריות על מעשיהם ולהסכים לתהליך "צדק מאחה" שמציע שירות המבחן לנוער. "זהו תהליך קשה", מבהירה ורדה רפפורט, מנהלת התוכנית שעליה אמון משרד הרווחה. "נדרש מהנער הפוגע להסתכל בלבן של העיניים של הנפגע, ולספר לאנשים המשמעותיים לו איך פגע. הוא חייב לשמוע במו אזניו איך הנפגע והמעגלים סביבו נפגעו מהמעשה - אין לזה אח ורע".

"נדרש מהנער הפוגע להסתכל בלבן של העיניים של הנפגע." ורדה רפפורט, מנהלת תוכנית "צדק מאחה"

ואכן, בשיחה מתאר מ', שמגיע ממה שנהוג לכנות "משפחה נורמטיבית", כיצד התהליך, ובעיקר המפגש המכונה "היוודעות" שמגיע בסופו, השפיעו עליו עמוקות. "התחושה הכי קשה הייתה לשמוע מהם איך הם חוו את זה. איך פגעתי במנקים, במורים, בתלמידים ובכלל בכל בית הספר, זה ממש היה להבין כמה חמור המעשה שעשיתי".

אביו של מ' מאזין לבנו בקשב רב, ואז משתף ברגע שבו קיבל שיחת טלפון ונקרא לתחנת המשטרה. "קיבלתי שיחה בערך בשעה 23:00 בלילה: 'אבא, בוא לקחת אותי. אני בתחנת משטרה', לא ידעתי מה לחשוב. לא חשבתי על כלום, רצתי לשם רק כדי לראות מה קורה ולקח כמעט שעה עד שנתנו לי לראות אותו. הודיעו לי שבגלל שהוא קטין הוא לא יישאר במעצר, אבל שהוא צריך להגיע לחקירה כבר למחרת".

מה את חושב באותם רגעים? אחרי הכול, מדובר בנער ללא רקע פלילי או בעייתי.

"הלם. הסתכלתי על הפנים שלו שהיו חתומות ואטומות. היה לי ממש קשה לראות אותו. הבנתי שהוא במצוקה. הוא השפיל את העיניים כשדיברנו. הוא עשה משהו שהוא לא היה צריך לעשות. אחרי החקירה הסבירו לנו שהוא צריך להישאר 5 ימים במעצר בית ולאחר מכן להיפגש עם קצינת מבחן. עולם ושפה שזרים לנו לחלוטין".

ברגע הזה מתערב מ' בשיחה ומודה בקול רועד: "היה לי קשה עם עצמי ועם מה שעשיתי, ממש הייתה לי תחושה קשה. הידיעה על מעצר בית, למרות שידעתי שאני צריך לשלם על מה שעשיתי הייתה לי בכלל קשה, לא הצלחתי לישון וכל הזמן הייתי מריץ בראש את מה שקרה".

ואז מה קורה?

"במפגש הראשון עם המתאמת היא הבינה שאנחנו מתאימים יותר לעבור הליך לא משפטי – הסכמתי מיד. במפגשים הבאים היא מסבירה איך זה אמור לעבוד, ושהמטרה היא לעטוף אותי בסביבה אוהבת ותומכת, להוציא אותי מהמקום שאני נמצא בו ולהביא אותי למקום טוב יותר. כמובן שהיא הסבירה גם על המפגש שמתקיים בסוף התהליך עם הנפגעים של העבירה שביצעתי, שהם בעצם נציגי בית הספר שיספרו לי איך הם מתמודדים עם מה שקרה".

ספר לי קצת על חודשי התהליך ועל המפגש בסופו.

"השקעתי בתהליך מאוד, האמנתי בו. זה נמשך 9 חודשים ואני חושב שכל הפגישות

ואיך הם חוו את זה – איך המעשים שלי פגעו במנקים, במורים ובתלמידים. בחלק השני אני מתחייב לתקופה שבה אני צריך לעמוד במה שאני מציב לעצמי, שזה היה שעות שירות שקיבלתי".

אביו של מ', שלקח חלק משמעותי בתהליך של בנו, התקשה להישאר אדיש למה ששמע במפגש. "לשמע את הסיפור שלהם ולראות את הבן שלי עומד ושומע אותם, מסתכל להם בעיניים ומבין את גודל האירוע ואת מה שהוא עשה – קשה להעביר כמה זה חזק. אני חושב שאם היינו הולכים להליך משפטי כולנו היינו מפספסים, לקחת האחריות האמיתית התבצעה בזכות התוכנית".

"הבן שלי לא רוצה להגיע למקום הזה יותר בחיים שלו", ממשיך אביו של מ' לתאר. "כבר אחרי החקירה המשטרית שאלתי אותו איך הוא מרגיש והדבר הראשון שהוא אמר לי היה שזה אירוע חד-פעמי. עבורנו זו הייתה הזדמנות, ידענו שהוא עשה טעות. כשהציעו לנו להשתתף בתוכנית היינו בשוק מעצם העובדה שזה בכלל קיים ושיש את האפשרות לא לעבור במישור הפלילי, ושלא לוקחים את הילד כעברין – אלא כמישהו שעשה טעות. היום הוא נמצא במקום מדהים".

"השארנו בבית הספר לכלוך ונוק כספי לא קטן" (אילוסטרציה) | צילום: 123RF

"לתת לנפגעים להחזיר את השליטה לחייהם"

שירות המבחן לנוער שפועל מטעם משרד הרווחה הביא את מודל הצדק המאחה לארץ בשנת 1992. "עם השנים הוספנו את מודל הקד"ם וכבר 30 שנה שאנחנו פועלים ומאחורינו אלפים רבים של תהליכים שעברו בהצלחה. אנחנו מובילים את התחום וצברנו הרבה מאוד ניסיון", מוסיפה רפפורט. בשנת 2011 עוגנו התוכניות שמציע המשרד בחקיקה, מה שמחייב לבדוק כל נער שעובר עבירה אם הוא מתאים לתהליך ומעוניין בו. "השפה היא רגשית ולא משפטית, מדברים על הפגיעות, הנזקים, הטראומות ויש אפשרות לעשות תיקון ממשי לבקש סליחה ולהתנצל", אמרה.

עמותת קד"ם – תהליכי צדק מאחה וקד"ם בישראל, זו העמותה שמוציאה לפועל את התוכנית. ליאורה עוזר, המנהלת הכלכלית והמקצועית של העמותה הדגישה גם את הצד של הנפגעים בתהליך, ואת החשיבות הגדולה בהסכמתם לתוכנית. "זה נותן הרבה מאוד כוח לנפגעי עבירה להחזיר את השליטה לחייהם, מדובר בצעד משמעותי מאוד לנפגעים שהרבה מאוד פעמים מתקשים להמשיך בחייהם לאחר העבירה".

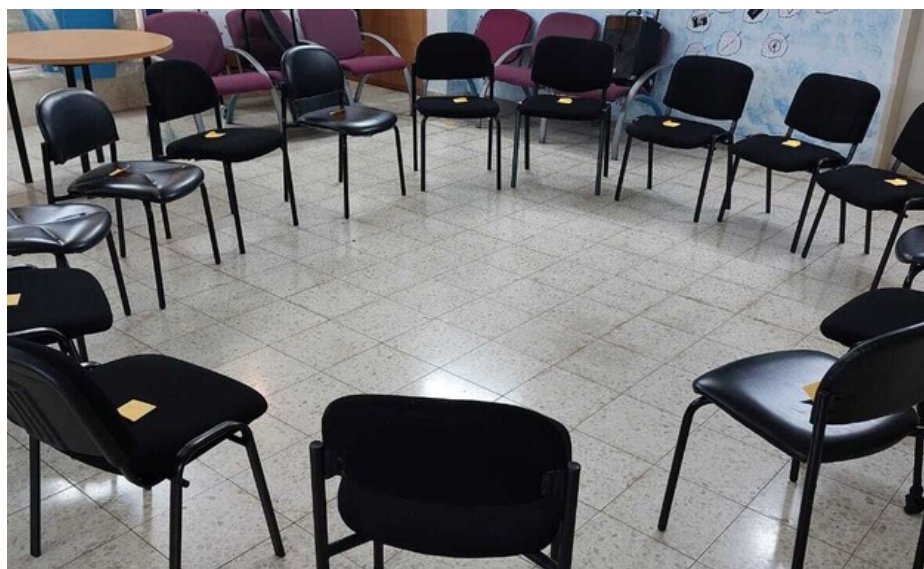
"זה נותן כוח לנפגעי עבירה להחזיר את השליטה לחייהם". לאורה עוזר מנהלת עמותת קד"ם

איך בעצם התהליך מתבצע?

"בשלב הראשון אנחנו מקבלים משירות המבחן את הפרטים המלאים. בעצם קצין מבחן מטעם המשרד שקיבל מקרה כזה או אחר בודק היתכנות של התהליך מול הנער שביצע עבירה, ויודע להעריך מה סיכויי ההצלחה משקלול כל הנתונים שבידו. בשלב הבא אנחנו מבצעים פניה לנפגע העבירה ומציגים את התוכנית. חשוב לציין שהרבה פעמים, מכיוון שמדובר במה שמכנים "עבירות קלות", מדובר באנשים שאין להם מושג מה התקדם עם המקרה שלהם במישור הפלילי בגלל שאין חובה לעדכן אותם. הטלפון מאיתנו נותן להם לפתע אפשרות להתמודד עם מה שקרה, לעבד את האירוע ולקיים סגירת מעגל שתאפשר להם להמשיך הלאה - זה מאוד משמעותי".

מי משתתף בתוכנית?

"צריך להבין שלכל עבירה כמה מעגלים של נפגעים. כשנער מבצע עבירת אלימות למשל, חוץ ממי שנפגע פיזית נפגעים גם הקרובים של אותו קורבן. הורים, אחים, ילדים של הנפגע, סבתא, סבא - אנשים נוספים שכואבים את הפגיעה של הקרוב שלהם, שחוששים שחרדים הם חלק ממעגל של נפגעים. מעגל חיצוני יותר למשל זו הקהילה, הסביבה, אנשים ששומעים שמקרה אלים התרחש בקרבתם ואולי מתחילים לפחד גם כן. לכן במעגל ההיוודעות מגיעים כולם, מדובר על הרבה משתתפים, והנער צריך לפתוח את המפגש ולספר מה קרה - זה אירוע מאוד רציני ומשמעותי בתהליך ההתפתחות של הנער הפוגע".

"זה אירוע מאוד משמעותי בתהליך ההתפתחות של הנער הפוגע". מעגל הנחיה, עמותת קד"ם | צילום: מועאד עודה

...סלחתי לילד שהצמיד סכין לצוואר של הבן שלי, כל אחד יכול" - N12

אביגיל (שם בדוי), היא דוגמה למה שעוזר וקפפורט מתארות. היא הייתה בעיצומם של בישולים בשעת אחר צוהריים כשבנה בן ה-11 נכנס הביתה נסער וסיפר לה בבכי שאחד הילדים בשכונה הצמיד לו סכין חדה לצוואר ואיים עליו. למרות שכבר עבר זמן מה מהמקרה וגם מסימו של התהליך, מיד עם תחילת השיחה דמעות מציפות את עיניה. "אני רק מתחילה לדבר על זה ותראי מה קורה לי", היא אומרת בקול רועד. "קשה להסביר מה קורה לך כשהילד הקטן שלך, והוא גם כולו כזה צנום בגודל שלו, נכנס הביתה עם פרצוף של שוק ופורץ בבכי. ברגע ששמעתי את המילה סכין רצתי למטה בלי לראות בעיניים".

הצלחת להבין בכלל מה האירוע?

"בהתחלה לא כל כך, רק שהוא הצמיד את הסכין לצווארו ושהייתה קטטה. הייתי בהלם, סכין? בשכונה שלנו? כשלא ראיתי אף אחד למטה, ישר התקשרתי למשטרה. הם הגיעו ותוך זמן קצר יחסית איתרו את הנער עם הסכין עליו. התעקשתי לעלות ולנסוע לתחנה, שם כמובן הגשנו תלונה וחקרו את הילדים".

"מה שקרה זה שישבו חבורה של נערים באיזו 'זולה' בשכונה", אביגיל משחזרת, "והבן שלי הסקרן הציץ לראות מה הם עושים מבעד לחתיכת בד שהייתה שם. הם ישר צעקו עליו 'מה אתה עושה, תעוף מפה', הוא ענה להם והתחילו חילופי דברים ואז מכות. הבן שלי חטף קצת, התחיל ללכת לכיוון הבית תוך כדי שהוא אומר להם שהוא לא מפחד מהם. במדרגות ליד הבית הם תפסו אותו שוב, אז אחד מהם שאל אותו אם הוא 'רוצה לראות למה הוא מסוגל' והצמיד לו את הסכין לצוואר - אני חושבת שזה נגמר בנס, חצי שנייה לפה או תזוזה לא נכונה ואני לא רוצה לחשוב מה היה קורה לילד שלי".

"ברגע ששמעתי את המילה סכין רצתי למטה בלי לראות בעיניים" (אילוסטרציה) | צילום: 123rf

ומה קורה אחרי ביום שלמחרת? הצלחתם להמשיך כרגיל?

"ממש לא. הייתי בחרדה כל דקה וכל שנייה, לא הפסקתי לחשוב מה קרה איך קרה, מי זה הילד הזה, מה הוא יעשה עכשיו? אולי הוא ירצה לנקום? יחכה לו איפשהו או אולי ישלח איזה חבר או אח גדול לנקום? כל הזמן מחשבות, פחדים חרדות. הבן שלי ממש הסתגר, הייתי מנסה לדובב אותו לשאול כל הזמן איך הוא מרגיש אבל הייתי מקבלת רק 'בסדר' קר שקט ואדיש. כבר לא ידעתי מה לחשוב והתחלתי לשקול לעזוב את השכונה - שנחשבת לשכונה טובה".

עד כדי כך? ממש לעזוב את הבית?

"בטח. מי יודע מה יכול לקרות? מהמשטרה לא מעדכנים אותך. אני לבד בשלב מסוים התחלתי לחפש את ההורים שלו, רציתי לראות לנסות להבין מי הוא מה הרקע - יש סיכוי שהוא ינסה לפגוע בבן שלי כנקמה? לצערי לא קיבלתי מהם שום התנצלות, לדעתי הם הם בהלם בעצם ובכלל לא הבינו את המשמעות של המעשה של הבן שלהם. רציתי לקום וללכת, שטות אחת ואין לך ילד היום, פשוט חרדה מתמדת, רציתי רק להתרחק משם". בשלב הזה בשיחה מבהירה ליאורה: "מה שאביגיל מתארת זה תסמין קלאסי של אדם

בשפה המשפטית, אבל יש כאן מעגלים שלמים שמושפעים מהאירוע - וזה אחד הדברים העיקריים עליהם עובד התהליך של צדק מאחרי".

"כל הזמן מחשבות, פחדים חרדות. הבן שלי ממש הסתגר" (אילוסטרציה) | צילום: 123RF

אביגיל, באיזה שלב פנו אליכם והציעו לכם להשתתף בתוכנית?

"כמה שבועות אחרי מה שקרה קיבלתי טלפון מליאורה. אני מאמינה גדולה בתהליכים, והבן שלי ואני מיד הסכמנו, הוא רצה לסלוח. הוחלט שבגלל גילו הצעיר אני אהיה המשתתפת העיקרית והכול כמובן נעשה בשיתוף מלא איתו".

ליאורה מוסיפה: "עד השלב של הפגישה המטרה, מעבר לסגירת מעגל בין הפוגע לקורבן, זה שהפוגע לא יחזור על העבירה במיוחד כשמדובר בנערים. עוד במפגש הראשון עם ההורים והילד הפוגע אני בודקת לקיחת אחריות. ובמקרה הזה ההורים גינו את המעשה - אבל רואים שבסוף זה הילד שלך וזה קשה. לכן, המשמעות זה שעד המפגש גם ההורים של הנער הפוגע יבינו טוב יותר את ההשלכות".

איך היה המפגש?

"לפני המפגש רעדתי", עונה אביגיל, "ממש רציתי שהדברים יעבדו ויצליחו. בתור נפגע אתה רוצה להבין מאיפה הצורך של הפוגע הגיע. כשהבנתי בסוף התהליך שמדובר באנו רגעי של ילדים זה הרגיע אותי. בנוסף, בגלל שזה היה מקרה של אגו, לא רציתי לשבור את הילד הזה שבסוף כשהסתכלתי עליו ראיתי שהוא נראה ילד טוב, רואים עליו שהוא לא איזה עבריין".

"אני זוכרת שהסתכלתי עליו ושאלתי אותו: 'אתה יודע מה עברתי?', היא מספרת. 'התחלתי לתאר את התחושות שלי ולבכות. הוא וההורים שלו הסתכלו עליי ואני בטוחה שכשרואים את זה בעיניים זה אחרת. הוא הוריד את הראש, הוא הסביר מה קרה וחזר כמה פעמים על זה שהוא מתחרט, הוא התחייב שהוא לא יחזור על המעשה הזה. לי היה מאוד חשוב להעניק לו צ'אנס והזדמנות שנייה. כל אחד יכול לשנות ולהצליח בחיים למרות הטעות. אחרי הרבה זמן ראיתי את אותו נער באוטובוס בעיר, חייכתי אליו ונופפתי לשלום - בשבילי זו הייתה סגירת מעגל נוספת שממש עשתה לי טוב על הלב".

הגדרות		תוכניות חדשות 12		חדשות	
אודות	תנאי שימוש	מהדורה ראשונה	סדר עולמי	מדע וסביבה	ביטחוני
פרסמו אצלנו	מדיניות פרטיות	חדשות סוף השבוע	תוכנית חיסכון	ספורט	פוליטי

